

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az EU megújított felsőoktatási programjáról

(COM(2017) 247 final)

és

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az iskolák és az oktatás minőségének fejlesztése a fiatalok életkezdési esélyeinek javítása érdekében

(COM(2017) 248 final)

(2018/C 081/22)

Előadó: **Pavel TRANTINA (CZ/III)**

Társelőadó: **Antonello PEZZINI (IT/I)**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2017.7.5.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 165. cikkének (4) bekezdése, valamint 166. cikkének (4) bekezdése
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” (SOC) szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2017.9.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2017.10.19.
Plenáris ülés száma:	529.
A szavazás eredménye:	148/1/3
(mellette/ellene/tartózkodott):	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a kezdeményezéseket és egyetért azok elveivel, ugyanakkor szeretné megragadni az alkalmat arra, hogy kifejezésre juttassa azzal kapcsolatos nézeteit, hogy mennyire fontos az európai oktatási rendszerek fejlesztéséhez szükséges eszközök rendelkezésre bocsátása annak érdekében, hogy mindenki számára magas színvonalú oktatást biztosíthassunk, és mennyire fontos az oktatás társadalmi kihívások kezelésére és a diákok minőségi életre és munkahelyekre való hatékony felkészítésére irányuló képességének javítása. Saját értékeinek hasznosításával Európa vezető, innovatív szerepet játszhat és kell is, hogy játsszon egy fenntartható és inkluzív gazdaság kiépítésben. Egy ilyenfajta gazdaságnak képesnek kell lennie arra, hogy növelje a versenyképességet és biztosítsa sajátos szociális modelljének jövőjét. Az oktatás terén folytatott együttműködés valódi értelemmel tölti meg az EU lényegi koncepcióját, és ösztönzi a „közösség”, azaz az EU konstruktív megítélését.

1.2. A jelenlegi európai politikai környezetre való tekintettel az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a kulturális sokféleség és tolerancia megbecsülésének szükségességét egy további olyan területként foglalják bele az oktatási szakpolitikákba, ahol az alapvető uniós értékek előmozdítását célzó uniós célkitűzések keretében ösztönzik az aktív polgári szerepvállalást. Mindnyájan felelősek vagyunk a polgárok oktatásáért és azért, hogy valóban tudatosítsuk bennük a közös európai történelmet és értékeket, valamint a tolerancia és az emberi jogok fontosságát.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy ambiciózusabb kezdeményezésre van szükség ahhoz, hogy megválaszolhassuk jelenkorunk egyre növekvő kihívásait, egy olyan kezdeményezésre, amely egy átfogóbb oktatási stratégiához vezetne, amely megváltoztatja a jelenlegi paradigmát, hogy támogathassuk gyermekeinket, és gyors megoldásokat kínálhassunk a meglévő kihívásokra.

1.4. A pedagógusok és oktatási intézményvezetők helyzetének javítása és támogatásuk alapvető fontosságú az oktatás fejlesztésében. Nemcsak a pedagógusoknak és oktatási intézményvezetőknek kell továbbképzési lehetőségeket biztosítani, hanem a gyermekeket és fiatalokat a valódi életben, az iskola keretein kívül nevelők, azaz szülei, a közösség és a nem formális oktatók számára is. Fontos, hogy szövetségeket építsünk ki ezekkel a csoportokkal.

1.5. A tagállamokhoz konkrétan ajánlásokat kellene intézni az oktatással és a pedagógusok támogatásával kapcsolatban, ideértve – a tanárok munkakörülményeinek és a tanulók tanulási körülményeinek elemeként – az iskolai környezet javítását. Néhány ajánlást az európai szemeszter keretében, az országspecifikus ajánlások részeként lehetne megfogalmazni.

1.6. A soron következő, 2018 elejére tervezett magas szintű oktatási csúcstalálkozóra való tekintettel, amelynek az Európai Bizottság ad majd otthont, az EGSZB határozottan arra biztatja a tagállamokat, hogy tegyenek egy jelentős lépést előre, és – többek között hatékony szociális és civil párbeszéd folytatásával – hívják életre azokat az oktatási, képzési és egészség életen át tartó tanulási rendszereket, amelyek a tanulók számára ígéretes jövőt biztosítanak Európában.

1.7. Az EGSZB a következő két elemet tartja alapvető fontosságúnak az oktatási rendszerek javítása és korszerűsítése szempontjából: elégséges, méltányosan elosztott finanszírozási források rendelkezésre állása és összehangolt irányítás a magas szintű és hatékony szociális párbeszéd keretében. Ennek nagyobb figyelmet kellene szentelni a jövőbeli viták során. Az oktatási erőforrásoknak nemcsak a teljesítményre kellene összpontosítaniuk, hanem az inkluzivitásra is a hátrányos helyzetű tanulók és a menekültek tekintetében.

1.8. Az EU-nak többet kell befektetnie az oktatásba és a képzésbe, valamint a kutatásba és az innovációba, oly módon, hogy megnövelje az Erasmus+ és a Horizont 2020 programokhoz és tervezett utódprogramjaikhoz rendelt finanszírozást. Ezáltal növelhető a jövőbeli munkahelyek száma, és új lehetőségek nyílnak meg.

1.9. Az EGSZB továbbá szeretné felhívni a figyelmet annak fontosságára, hogy a szociális partnereket és egyéb civil szervezeteket hatékonyan bevonják ebbe a folyamatba.

1.10. Bár a közlemény tematikus súlypontja az iskolákra és a felsőoktatásra helyeződik, a formális, nem formális és informális tanulás közötti együttműködéssel és kapcsolatokkal, valamint eredményeik érvényesítésével is foglalkozni kell.

1.11. Az EGSZB hangsúlyozza egy átfogó megközelítés alkalmazásának fontosságát a vállalkozásokkal kapcsolatban. Jól meghatározott célokra van szükség valamennyi pedagógus számára a vállalkozói ismeretek oktatásának tekintetében, hogy hatékony tanulási stratégiákat alkalmazhassanak e téren az osztálytermekben. A szociális projektek iskolán belüli vagy kívüli kidolgozása ideális alkalmat jelent a szóban forgó készségek és a szükséges szemléletmód elsajátítására, és az egyéb tanulási környezetekkel való hatékonyabb kapcsolatok kialakítását is segíti.

1.12. Az EGSZB úgy véli, hogy az oktatás tágabb értelemben vett célja a STEM-tárgyak (természettudományok, technológia, műszaki tudományok és matematika) és a társadalom- és bölcsészettudományok közötti egyensúly és szoros együttműködés megteremtésében rejlik. Az EGSZB ezért egy olyan, nagyobb mértékben interdiszciplináris megközelítést sürget az oktatással és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatban, amelynek középpontjában partnerségek és olyan rugalmas képzési formák állnak, melyek túlmutatnak az egyes oktatási szinteken és tanulmányi területeken.

2. Az Európai Bizottság kezdeményezéseinek összefoglalása

2.1. „Az oktatás javítása és korszerűsítése” című közleményét követően (2016. december 7.) az Európai Bizottság 2017. május 30-án egy új, iskolákkal és felsőoktatással kapcsolatos ifjúsági kezdeményezést indított útjára „Új stratégia a magas színvonalú, befogadó és jövőorientált iskola és felsőoktatás támogatására” címmel. A csomag két megújított uniós programból áll, melyek az oktatás korszerűsítését célozzák az iskolákban, illetve a felsőoktatásban.

2.2. Az iskolákat illetően a tagállamok tapasztalataikra támaszkodva három olyan területet azonosítottak, ahol fellépésre van szükség, és ahol az uniós támogatások fontos kihívások megoldásában segíthetnek:

— az iskolák minőségének javítása és befogadó jellegének erősítése,

— a kiváló pedagógusok és oktatási intézményvezetők támogatása,

— az iskolai oktatási rendszerek irányításának javítása.

2.3. Az Európai Bizottság javasolja a tagállamok által hozott intézkedések kiegészítését a szóban forgó három területen a kölcsönös tanulás támogatásával, annak alaposabb tapasztalati feltérképezésével, hogy mi működik az oktatásban, valamint nemzeti reformok formájában nyújtott támogatással azokban a tagállamokban, amelyek ezt igénylik. Az ilyen támogatásokhoz például a következők tartoznak: a készségfejlesztés és az interkulturális tanulás ösztönzése iskolai partnerségeken keresztül, mobilitási és elektronikus testvériskola-projektek az Erasmus+ keretében, a társaktól való tanulás erősítése a pedagógusok és oktatási intézményvezetők pályafutása és szakmai fejlődése során, továbbá egy új támogatási rendszer létrehozása azoknak a tagállamoknak a felkarolása érdekében, amelyek segítséget kérnek az oktatási reformok tervezéséhez és végrehajtásához.

2.4. A megújított felsőoktatási stratégia a 2011-es modernizációs programra épül. A közleményben az Európai Bizottság négy kulcsfontosságú területen vázolja fel terveit:

- annak biztosítása, hogy a végzett hallgatók felsőoktatási tanulmányaikat olyan készségek birtokában fejezzék be, amelyekre mind nekik, mind pedig a modern gazdaságnak szüksége van,
- befogadó felsőoktatási rendszerek létrehozása,
- annak biztosítása, hogy a felsőoktatási intézmények hozzájárulnak az innovációhoz a gazdaság egyéb területein,
- a felsőoktatási intézmények és kormányok támogatása abban, hogy a lehető leghatékonyabban hasznosítsák a rendelkezésre álló emberi és pénzügyi erőforrásokat.

2.5. Végetül annak biztosítása érdekében, hogy a felsőoktatás előmozdíthassa a növekedés és a munkahelyteremtés ösztönzését, az egyetemeknek tanterveiket a gazdaság és társadalom jelenlegi és várható igényeihez kell szabniuk, a leendő hallgatóknak pedig naprakész, megbízható információkra van szükségük, amelyek segítik őket annak eldöntésében, hogy milyen kurzusokat válasszanak. Az Európai Bizottság ezért az új európai készségfejlesztési program részeként párhuzamos javaslatot nyújtott be a pályakövetésről szóló tanácsi ajánlásra, amely a szakképzési programokban végzettséget szerzőkre is kiterjed majd a felsőoktatásban végzettekén túl. Ez minden bizonnyal ösztönzi és támogatja majd a tagállami hatóságokat, hogy hozzanak nyilvánosságra minél jobb minőségű információkat arról, hogy tanulmányaik befejeztével a fiatalok milyen pályát futnak be vagy milyen további oktatásban vesznek részt.

3. Általános megjegyzések az új uniós oktatási stratégiáról

3.1. Az EGSZB üdvözli a kezdeményezéseket, és szeretné kifejezésre juttatni azzal kapcsolatos nézeteit, hogy mennyire fontos az európai oktatási rendszerek fejlesztéséhez szükséges eszközök rendelkezésre bocsátása annak érdekében, hogy mindenki számára magas színvonalú oktatást biztosíthassunk, és hogy mennyire fontos az oktatás társadalmi kihívások kezelésére és a diákok minőségi életre és munkahelyekre való hatékony felkészítésére irányuló képességének javítása. Helyesli a kisgyermekkorú nevelésre, a pedagógusképzésbe történő beruházásra, a különböző érdekelt felek közötti együttműködés ösztönzésére, az iskolairányítás javítására és a kutatáshoz kapcsolódó szinergiákra helyezett hangsúlyt, valamint a társadalmi befogadás általános előtérbe helyezését.

3.2. Míg széles körben hangsúlyozták, hogy az oktatás kulcsfontosságú tényező a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek csökkentésében és a társadalmi befogadás ösztönzésében ⁽¹⁾, a szociális jogok európai pilléréről szóló új keletű európai bizottsági ajánlásban, valamint a 2015-ös Párizsi Nyilatkozatban ⁽²⁾ azt is megjegyezték, hogy az egyenlőtlenségek tovább mélyülnek a legtöbb uniós tagállamban. A munkakörülményeket, készségkeresletet és társadalmakat érintő globális változások még soha nem mentek ilyen gyorsan végbe, ezért az EU-nak arra kellene ösztönöznie a tagállamokat, hogy ennek az új helyzetnek megfelelően alakítsák ki oktatási rendszereiket. A strukturális munkaerőhiány és a munkaerőpiaci eredmények folyamatos értékelése segíthet ebben a tekintetben. Ahhoz, hogy egy valóban esélyegyenlőségen alapuló társadalmat teremthessünk, szükség van arra, hogy az elmúlt években összegyűjtött bevált gyakorlatok számos példájának feltérképezése révén rugalmasabbá, innovatívabbá és holisztikusabbá tegyük a tanterveket és a tanítási gyakorlatokat.

⁽¹⁾ Az oktatás számos, a közelmúltban tett uniós nyilatkozatban is központi elemként szerepel: uniós szociális pillér (2017. április); új európai készségfejlesztési program (2016. június); vitaanyag Európa szociális dimenziójáról (2017. április); Római Nyilatkozat (2017. március).

⁽²⁾ Az oktatási minisztériumok 2015 márciusában Párizsban tartott informális találkozásán nyilatkozatot fogadtak el a polgári szerepvállalásnak, valamint közös értékeinknek: a szabadságnak, a toleranciának és a megkülönböztetésmentességnek az oktatás által történő előmozdításáról.

3.3. Az EGSZB ugyanakkor siet megjegyezni, hogy az oktatás mindnyájunk közös kincse, és fontos, hogy továbbra is kulcsfontosságú szerepet játsszon a közérdek szolgálatában azáltal, hogy olyan beruházásokat tesz lehetővé, amelyek célirányosan a számos területen hiányzó oktatás magán- és közkielégésének csökkentésére irányulnak. Ilyen területek például az erőszak-megelőzés, az egészség javítása sportolás és a jóllét ösztönzése révén, a figyelem felhívása az éghajlatváltozásra és a társadalmi béke biztosítása az egyre sokszínűbbé váló társadalmakban. Ebben a tekintetben az oktatási reformoknak nemcsak a jövő olyan készségeinek, kompetenciáinak és ismereteinek közvetítésére kellene irányulniuk, amelyekre a fiataloknak szükségük van a munkavállaláshoz, hanem a tanulók abbéli képességének ösztönzésére is, hogy megoldást tudjanak találni azokra a sürgető társadalmi kérdésekre, amelyek az európai polgárok mindennapjait érintik.

3.4. Az egyik oktatási szintről a másikra való átmenet és a különböző oktatási szolgáltatók közötti, formális és nem formális keretek között folytatott együttműködés különleges figyelmet érdemel az Európai Bizottság tervezett stratégiájában. Míg az EGSZB üdvözli a befogadó és összekapcsolt felsőoktatási rendszerek kiépítésére, valamint az iskolák arra való ösztönzésére helyezett hangsúlyt, hogy jobb kapcsolatokat és hatékonyabb együttműködést alakítsanak ki a felsőoktatással a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) terén, az EGSZB úgy véli, hogy hogy az oktatás tágabb értelemben vett célja a STEM-tárgyak és a társadalom- és bölcsész tudományok közötti egyensúly és szoros együttműködés megteremtésében rejlik. Az EGSZB ezért egy olyan, nagyobb mértékben interdiszciplináris megközelítést sürget az oktatással és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatban, amelynek középpontjában partnerségek és olyan rugalmas képzési formák állnak, melyek túlmutatnak az egyes oktatási szinteken és tanulmányi területeken. Egy ilyen megközelítés különféle egyenlőtlenségek felszámolásában is segíthetne, mint például a nemek közötti egyenlőtlenség a STEM-tárgyakat és általában véve a tudományt illetően, továbbá megszüntetné az azzal kapcsolatos sztereotípiákat, hogy mi számít megfelelőbbnek és/vagy megszokottabbnak nemi, faji alapon vagy egyéb személyiségjegyek alapján.

3.5. Az EGSZB újfent⁽³⁾ sürgeti az Európai Bizottságot, hogy vállaljon proaktív szerepet abban, hogy még több innovatív megoldást vezet be az oktatás és a készségfejlesztés terén, valamint figyelemmel kíséri és ösztönzi a tagállamokban már jelenleg is alkalmazott gyakorlatokat és innovatív megközelítéseket. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy eljött az idő egy valódi paradigmaváltásra az oktatás és a képzési ágazat céljait és működését, valamint a társadalomban betöltött helyének és szerepének megértését illetően, és most kell elismerni azt a tényt is, hogy maga az oktatás is a termelékenység egyik tényezője. Egy proaktív uniós szint kulcsfontosságú elem a jövő hatékonyabb oktatásának megteremtésében.

3.6. Ahogy azt az EGSZB már egy korábbi véleményében megállapította, „az összes szereplő mozgósítása és a »tanulási partnerségek« létrehozásának támogatása a társadalomban – amelyek keretében iskolák, vállalatok, helyi önkormányzatok, szociális partnerek, civil társadalmi szervezetek, a fiatalokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek, fiatalokkal és másokkal foglalkozó szociális munkások, szülők és diákok is részt vesznek a tantervek kialakításában és végrehajtásában – alapvető [...] az oktatási paradigmaváltás szempontjából”⁽⁴⁾.

3.7. Fontos, hogy a fiatalok már iskolai pályafutásuk kezdetén segítséget kapjanak egy személyes készségeiket ismertető portfólió kidolgozásában, amely nemcsak ismereteikre, hanem képességeikre, innovatív kapacitásukra és kreativitásukra, kritikus gondolkodásukra és a közös európai történelemmel kapcsolatos tudásukra is kitér. Ezekben a kompetenciaprofilokban lehetőséget kell adni annak kifejtésére is, hogy a fiatalok milyen digitális készségekkel, illetve interperszonális és csapatmunka-tapasztalatokkal rendelkeznek, és mennyire fogadják el a különféle kultúrákat. A portfóliót a fiatalokkal foglalkozó oktatók és szociális munkások támogatásával kellene elkészíteni.

3.8. A kezdeményezés eredeti neve („ifjúsági kezdeményezés”) nem megfelelő üzenetet közvetített, mivel úgy tűnt, hogy csak a fiatalokat célozza meg, pedig a formális oktatási rendszerekben egyre több felnőtt tanuló vesz részt. Sajnálatos, hogy a „felnőtteket” alig említi meg a felsőoktatásról szóló közleményben, miközben a felsőoktatás valamennyi életkorban kulcsfontosságú szerepet tölthet be az egész életen át tartó tanulásban, valamint a foglalkoztatottak és munkanélküliek készségeinek, kompetenciáinak és ismereteinek frissítésében is.

3.9. Az oktatási rendszerek javítása és korszerűsítése szempontjából alapvetően fontos, hogy elégséges, méltányosan elosztott finanszírozási források álljanak rendelkezésre, és összehangolt irányítás valósuljon meg a magas szintű és hatékony szociális párbeszéd keretében. Munkadokumentumaiban az Európai Bizottság ezt nem ismeri fel megfelelően, és nem fektet elegendő hangsúlyt arra, hogy az oktatási forrásoknak nemcsak a teljesítményre kell összpontosítaniuk, hanem a hátrányos helyzetű tanulók egyéni felzárkóztatására és a menekültek integrációjára is. Aligha ismeri fel továbbá, mennyire fontos konzultálni az érdekelt felekkel – különösen a civil szervezetekkel – és bevonni őket a folyamatba.

⁽³⁾ HL C 173., 2017.5.31., 45. o.

⁽⁴⁾ HL C 214., 2014.7.8., 31. o.

4. Részletes megjegyzések az új uniós oktatási stratégiáról

A két európai bizottsági kezdeményezésre, és általánosabban az uniós és tagállami szakpolitikákra válaszolva az EGSZB az alábbiakban három iskolákra és felsőoktatásra vonatkozó, horizontális prioritással foglalkozik.

4.1. Szükség van „kemény” készségekre, de ugyanilyen szükség van „puha” és horizontális készségekre, kompetenciákra és ismeretekre is.

4.1.1. Az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak fontos gondoskodnia arról, hogy a tagállamok átfogóan határozzák meg a tanulók igényeit, köztük a „kemény” és „puha” készségeket, a kompetenciákat és az interdiszciplináris ismereteket. Ennek a három szempontnak – amellet, hogy lefedi a munkához szükséges kapacitásokat – azt a átfogóbb célt is képviselnie kell, hogy az egyének személyes fejlődését egész életük során előmozdítja. Ezért az oktatási fejlesztéseknek – különösen a felsőoktatási rendszerekben – arra is kiemelt figyelmet kell fordítaniuk, hogy miként lehet ösztönözni az aktív polgári szerepvállalást, a fiatalok szerepének erősítését, az egész életen át tartó tanulást, illetve annak ismeretét, hogy miként működik az EU, és milyen előnyöket biztosít. Nem szabad megelégednünk arról, hogy az oktatás önmagában nem tudja felszámolni a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeket, mivel egy fenntarthatóbb megoldáshoz elengedhetetlenek a szinergiák a kiegészítő szociális és foglalkoztatási intézkedésekkel.

4.1.2. Kiemelt figyelmet kell fordítani az úgynevezett „puha” készségekre, mivel ezek egyre nagyobb értéket képviselnek a munkavállalók szemében, és a munka világán kívül is hasznosak. Ezért az EGSZB ösztönzi az olyan jellegű intézkedéseket, amilyenek az európai bizottsági közleményben is szerepelnek, azaz a kreativitás, a problémamegoldás, az együttműködés⁽⁵⁾, a csapatmunka és a kritikus gondolkodás értékelésére irányuló projekteket. A döntéshozóknak megfelelő támogatásban és képzésben kell részesülniük, hogy megértsék e készség teljes dimenzióját.

4.1.3. Az EGSZB üdvözli az egyetemek és a munka világa közötti együttműködést, de ez utóbbit nem szabad az üzleti ágazatra korlátozni. A vállalkozások és oktatási intézmények közötti partnerségek kialakítását nem volna szabad pusztán attól a kritériumtól függővé tenni, hogy a fiatalok „közvetlenül foglalkoztathatóak”-e. A vállalkozásoknak olyan helyzetben kell lenniük, hogy teljeskörűen ki tudják aknázni az emberekben rejlő lehetőségeket oly módon, hogy mozgósítják a megfelelő készségeket, és a digitális forradalomnak köszönhető új lehetőségeket minden korosztály számára elérhetővé teszik. A vállalkozásoknak azt is támogatniuk kellene, hogy a munka világába belépő fiatalok képzéseken vegyenek részt: az oktatás egy állandó folyamat, amely nem elégíthet ki minden igényt a formális oktatás korlátozott számú éve alatt.

4.1.4. Ahogy arra azonban az EGSZB már rámutatott, elengedhetetlen, hogy „támogassák, hogy az iskolák indítsanak duális oktatási és képzési rendszereket, amelyek a tantermi oktatást munkahelyi tapasztalatszerzéssel egészítik ki. Hívják fel az oktatásért felelős hatóságok és a vállalkozások figyelmét ezen kezdeményezések jelentőségére”⁽⁶⁾. A képzettséget igénylő és fenntartható ifjúsági munkavállaláshoz kulcsfontosságú, hogy a diákok munkatapasztalatot szerezzenek, és szorosabb kapcsolat épüljön ki az iskolák, az ipar, az egyetemek és a kutatóintézetek között.

4.1.5. A „kemény készségek” iránti igény dacára a gazdaság nem diktálhatja a (felső)oktatás irányát. Más szóval: az olyan kezdeményezéseknek, mint például a rendszerszintű pályakövetés, biztosítaniuk kellene, hogy a felsőoktatási programok és tantervek alapját ne képezzék eszközként használt oktatási eredmények, például a bérek vagy a végzettség foglalkoztatási szintjei. Néhány tagállam már elkészítette saját pályakövető rendszerét, így a potenciálisan az EU egészére kiterjedő új rendszernek egyesítenie kellene ezeket, és feltétlenül el kell kerülni, hogy a rendszert megszorító intézkedések indokolására használják fel a humán tudományok és társadalomtudományok oktatása terén.

4.2. A tanárok támogatása a magas színvonalú tanítás és az egész életen át tartó tanulás érdekében

4.2.1. Az „oktatás digitális korszakában” fontos, hogy a technológiának az oktatásban történő alkalmazása jótékony hatást gyakoroljon a tanulási folyamatra: például a kódolás megtanulása nem önmagában való cél, fontos azonban, hogy a tanulók megértsék a kódolás logikáját, és megszerezzék az ahhoz szükséges készségeket, hogy az iskolán belüli és kívüli környezetükben használni tudják az egyre fejlődő technológiai eszközöket.

⁽⁵⁾ Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions [A tanítás és tanulás minőségének javítása Európa felsőoktatási intézményeiben], a felsőoktatás korszerűsítésével foglalkozó magas szintű munkacsoport jelentése, Európai Bizottság, 2013. június.

⁽⁶⁾ HL C 327., 2013.11.12., 58. o.

4.2.2. Jóllehet az ikt számos területen lehetőségeket kínál, olyan valódi veszélyek előtt nyit utat, mint a számítógépes bűnözés vagy a veszélyes és káros tartalmak, növelve a szolgáltatások kommercializálódását, valamint lehetővé téve a technológiai megfigyelést és a személyes adatokkal való visszaélést. Ezért a digitális jártasságot fejleszteni kell, így bocsátva minden személy rendelkezésére a megfelelő eszközöket a jövőbeli munka világába való integrációhoz. Az információs és kommunikációs technológiák az ipar és a szolgáltatások minden területét áthatják, és ezért szerves részét kell, hogy képezzék az egész életen át tartó tanulásnak.

4.2.3. A digitális oktatásbeli fejlesztéseknek abban is segíteniük kellene a fiatalokat, hogy világosabban különbséget tegyenek az információ és az ismeret között, megtanuljanak kritikusan gondolkodni, megfelelő médiaműveltséget szerezzenek, és képesek legyenek például az álhírek felismerésére vagy online magánéletük védelmére.

4.2.4. Bár a közlemény tematikus súlypontja az iskolákra és a felsőoktatásra helyeződik, a formális, nem formális és informális tanulás közötti együttműködéssel és kapcsolatokkal, valamint eredményeik érvényesítésével nem foglalkozunk eleget, ahogy azt a „Partnership and flexible pathways for lifelong skills development” [Partnerség és rugalmas lehetőségek az egész életen át tartó készségfejlesztés érdekében] című, 2012. évi tanácsi következtetések⁽⁷⁾ is kiemelik. Mindmáig csak az uniós tagállamok fele készített átfogó stratégiát az egész életen át tartó tanuláshoz⁽⁸⁾. Ebben az összefüggésben a technológiák az oktatási megközelítések diverzifikációjára is kedvező hatással lehetnek.

4.2.5. Az Európai Bizottság több éven keresztül hangsúlyt fektetett arra, hogy uniós hálózatok kiépítésével és az együttműködés ösztönzésével segítse a bevált gyakorlatok cseréjét és a társaktól való tanulást. Azt is érdekes volna azonban mérni, hogy az oktatók a valóságban milyen mértékben támogatják ezeket az eszközöket és mechanizmusokat. Nagyon valószínű, hogy sok tanár és oktató továbbra sem tud az uniós szinten rendelkezésre álló támogatások, valamint pénzügyi és képzési források mindegyikéről. A tagállamoknak kiemelt helyen kellene foglalkozniuk a kapacitásépítés és a munkakörülmények javításával, gondolva itt a tanári fizetésekre is.

4.2.6. Az európai bizottsági ajánlások értelmében fontos, hogy a tagállamok megkönnyítsék az oktatók és tanárok számára az egész életen át tartó tanulást, és növeljék mobilitásukat is, például az Erasmus+ programokon keresztül. Kiemelt figyelmet kell fordítani a tanítás részvételi aspektusainak javítására, mivel ez nagyon jó pedagógiai gyakorlatnak bizonyult arra, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek, és fejlesszék bizonyos horizontális készségeiket, például a kommunikációs készséget. Ez lényeges elmozdulást jelentene a tanárközpontú oktatástól a tanulóközpontú tanítás felé, melynek keretében a tanár inkább a tanulássegítő szerepét tölti be.

4.3. Vállalkozói képzés szociális projekteken keresztül

4.3.1. Fontos, hogy az oktatás erősítse a legfontosabb kompetenciákat, készségeket és attitűdöket, melyekre szükségünk van ahhoz, hogy a formális oktatás lezárása után boldoguljunk az életben. Ilyen például a csapatmunka és a projektirányítás. Ezek az új készségek nemcsak a foglalkoztathatóságot növelnék, de abban is segítenének, hogy a jövőbeli felnőttek könnyebben létre tudják hozni saját munkahelyeiket, egyénileg és közösen egyaránt. A cselekvésközpontú és a tapasztalaton alapuló tanulás mind olyan alternatív megközelítésnek számít, amely növelheti az ismeretek megőrzésének képességét, és jobban támogatja a gyakorlati készségek fejlesztését, szemben az egy adott területre irányuló szakértelemmel.

4.3.2. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a vállalkozói tevékenységet átfogó módon közelítsék meg, kihasználva az új EntreComp⁽⁹⁾ keret lehetőségeit. A szociális projektek iskolán belüli vagy kívüli kidolgozása ideális alkalmat jelent a szóban forgó készségek és a szükséges szemléletmód elsajátításra, és az egyéb tanulási környezetekkel való hatékonyabb kapcsolatok kialakítását is segíti. Ezzel összefüggésben a tagállamoknak mindenképpen támogatniuk kell az Európai Szolidaritási Testület kezdeményezést az iskolákban és a felsőoktatásban tanuló fiatalok számára. Egyre nagyobb az érdeklődés a szociális vállalkozások iránt is, ami szintén jó módja annak, hogy eleget tegyünk a fiatalok tartalmasabb munkahely iránti törekvéseinek.

⁽⁷⁾ A „Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében” című európai bizottsági közleményt kísérő, Partnership and flexible pathways for lifelong skills development [Partnerség és rugalmas lehetőségek az egész életen át tartó készségfejlesztés érdekében] című bizottsági szolgálati munkadokumentum, 2012. november.

⁽⁸⁾ Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszere (Oktatás és képzés 2020) végrehajtásáról szóló, „Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritásai” című, 2015. augusztusi tanácsi és európai bizottsági közös jelentéstervezet kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum.

⁽⁹⁾ A vállalkozói kompetenciák európai referenciakerete:
<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework>

4.3.3. A vállalkozások a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés erős motorjának számítanak. Különösen a vállalkozói készségek fejlesztésére kellene figyelmet fordítani. Ahogy arra az EGSZB már korábban rámutatott, a vállalkozói ismeretek oktatása Európa-szerte, a tananyag minden elemét tekintve és az egész életen át tartó tanulás keretében is még mindig a döntéshozók valódi elköteleződésére vár. Az ambíciót, a kreativitást és a vállalkozást saját jogán kell elismerni és támogatni, és nem szabad összekeverni az üzleti tevékenységgel vagy a haszonszerzéssel. A kreativitás a hivatalos és informális rendszerekben való tanulás során fejlődik ki. Az oktatókat teljes mértékben be kell vonni annak érdekében, hogy a helyes üzenet érkezzon célba. Elképzelhető, hogy a tanárok ellenérzéssel fogadják a vállalkozói tevékenység szűk meghatározását, például ha ez egy vállalkozás elindítását jelenti, de nyitottabbak a tágabb koncepcióra, amely egy életre szóló kulcskompetenciát képvisel. Annak érdekében, hogy a vállalkozói „szellem” megjelenjen az osztályteremben ⁽¹⁰⁾, egy „vállalkozói lépcsőt” lehet alkalmazni a tevékenységek és a tanítás fejlesztésére.

4.3.4. Azok a fiatalok, akik vállalkozói tanulmányokat folytatnak, mindenképpen üzleti ismereteket, alapvető készségeket és attitűdöket (pl. kreativitás, kezdeményezés, kitartás, csapatmunka, kockázatfelismerés, felelősségérzet) sajátítanak el – függetlenül attól, hogy végül indítanak-e valamilyen céget vagy szociális vállalkozást. Ezt nevezzük vállalkozói szellemnek, amely segít az ötletek gyakorlati megvalósításában, és amely jelentősen növeli a foglalkoztathatóságot. Jól meghatározott célokra van szükség valamennyi oktató számára a vállalkozói ismeretek oktatásának tekintetében, hogy hatékony tanulási stratégiákat alkalmazhassanak e téren az osztálytermekben. Ezért fontos, hogy a tagállamok már az általános iskolától kezdve támogassák a vállalkozói készségek elsajátítását új és kreatív tanítási és tanulási módszerek segítségével, emellett pedig a középiskolai és felsőoktatásban hangsúlyt helyezzenek a vállalkozásalapításra mint karrierlehetőségre. Problémaorientált tanulás és vállalati kapcsolatok révén minden tantárgyba be kell építeni, és az oktatás minden szintjén testre szabott módon biztosítani kell a valódi világban történő tapasztalatszerzést.

Kelt Brüsszelben, 2017. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ HL C 48., 2011.2.15., 45. o.